

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. II. In omnibus impedimentis, dirimentibus jure Ecclesiastico, potest dispensare Pontifex. An & in radice Matrimonij, irritè contracti cum tali impedimento, non fatis constat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

nitatis gradus, qui Levitico exprimentur, posse impedire &c. nec posse Ecclesiam in nonnullis eorum dispensare &c. anathema sit. Et tamen illi gradus jure divino impediebant simpliciter contractum.

Solvitur ab Averfa. Respondet Averfa q. 19. sect. 1. §. Ex quo: Illa lex (vetus scilicet) jam per successionem Evangelii cessavit, & ita in hac, sicut in omni alia parte, quantum est ex vi sua, nequaquam amplius obligavit, ut diximus jam antea de ipsis impedimentis consanguinitatis & affinitatis. Sed bene illo antiquo tempore ita adstringebat, ut nulla esset in Synagoga, nec apud illius Sacerdotes & Pontifices potestas dispensandi in gradibus illis prohibitis Matrimonij. Sic ille. Et Alii communiter.

32. Non expe- diebat re- linqui in Ecclesia ta- lem potesta- tem. Neque verò (prosequitur idem Auctor) expediebat, relinqui hanc potestatem dispensandi in Ecclesia: quia nec etiam occurrere moraliter poterant casus necessarii pro tali dispensatione. Quà ratione nec per modum dispensationis improprie, seu interpretationis ac declarationis potest occurrere casus, in quo cessaret ratio amicitiae vel reverentiae, inducens impedimentum, & in quo proinde posset Pontifex definire, non urgere naturale jus, non adstringere naturale impedimentum. Quod inclarescet magis, percurrendo breviter impedimenta, quae statuiamus esse de jure naturae.

33. Declaratur circa erro- rem perso- nae. Hæc ex hæcenus dictis remanent: Error personæ, impotentia perpetua, ligamen, consanguinitas in primo gradu lineæ rectæ. Circa errorem personæ utique dispensari aut declarari, nec convenit, nec potest, ut valeat Matrimonium cum persona, quam quis non intendit ducere, ut valeat Matrimonium absque consensu. Circa impotentiam certè nec necessarium, nec utile, nec rationabile erat, posse concedere, ut valeret Matrimonium inter personas simpliciter inhabiles & impotentes ad copulam.

Impoten- tiam. Circa ligamen videri potuisset interdum expedire, si posset concedi, ut unus vir haberet plures uxores, sicut præcis temporibus dispensatum in hoc fuit à Deo.

Et ligamen. Attamen tam plura & majora inconvenientia impendebant, si deinceps talis concessio ac dispensatio relicta fuisset in Ecclesia, ut prorsus melius fuerit, non posse in hoc aliter dispensari aut declarari.

34. Item circa 1. consan- guinitatis gradum. Circa illum denique consanguinitatis gradum, non alius casus cogitari poterat, quo hæc dispensatio conveniret, nisi quando pater & filia, vel mater & filius, soli ad generationem apti essent in mundo. Sed quia Deus disposuit, ne unquam is casus contingeret, inutilis erat facultas in eo dispensandi. Aut si Deus vellet, ipse per se immediate tunc dispensaret. Aliqui verò admittunt, tunc ex natura ipsa rei, absque alia dispensatione, cessare vim impedimenti, & posse contrahi Matrimonium inter tales personas.

Quoad reliquos verò consanguinitatis, & omnes affinitatis gradus, diximus non impedire de jure naturæ. Atque adeò fatemur in iis posse per Ecclesiam dispensari: Attamen in primo

consanguinitatis in linea transversali, & in primo affinitatis in linea recta, aut nunquam, aut vix semel invenitur Ecclesia dispensasse. Tantum abest, ut in iis impedimentis, quæ certa sunt de jure naturæ, expediret adesse potestatem & auctoritatem dispensandi. Hucusque prædictus Auctor.

Finio verbis Apostoli 2. Cor. 10. v. 8. Nam *35. Finis ex Apost. 2. Cor. 10.* *essi amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in destructionem vestram, non erubescam.* Ergò tamen si Deus dedisset Apostolis potestatem dissolvendi Matrimonium ratum, ut Aliqui volunt; quia hæc dissolutio sæpius potest esse utilis, imò & necessaria; haud equidem potestatem dispensandi in impedimentis, jure naturali divino dirimentibus; quia hæc potestas non fuisset in ædificationem, sed potius in destructionem nostram, ut jam satis ostensum fuit. Pergam igitur ad alia, & Dico 2.

CONCLUSIO II.

In omnibus impedimentis, dirimentibus jure Ecclesiastico, potest dispensare Pontifex. An & in radice Matrimonij, irritè contracti cum tali impedimento, non satis constat.

36. Probatur pars Conclus. ex t. 1. de Constit. in 6. **D**E veritate primæ partis non est relictus locus dubitandi, quia nulla ratio dubitandi: omnia quippè hujusmodi impedimenta, sunt leges Pontificiæ: quilibet autem Legislator, aut successor ejus æqualis, dispensat in lege à se, vel prædecessore suo latâ; arg. cap. 1. de Constit. in 6. *Et communis usus totius orbis.* Licet Romanus Pontifex..... constitutionem condendo posteriorem, priorem, quamvis de ipsa mentionem non faciat, revocare noscatur. Si revocare possit, cur non etiam in ea dispensare? Sic habet praxis & communis usus totius orbis: nisi foret ejus potestas per Deum restricta, cujus restrictionis impræsentiarum nullum extat vestigium.

Igitur Pontifex potest dispensare in quacunque lege Ecclesiastica, etiam ab Apostolis, aut Concilio generali constituta: quia ad minus æqualem cum ipsis habet potestatem: ergò in omnibus impedimentis, non solum dirimentibus, sed etiam merè prohibentibus solo jure Ecclesiastico inductis. Dispensare, inquam, id est, omnibus eisdem stantibus facere, ut Matrimonium, quod prius fuisset invalidum, aut certè illicitum, hic & nunc sit validum & licitum. Id enim propriè est dispensare, ut patet ex dictis præced. Conclus. quæ negat Pontifici potestatem propriè dispensandi in impedimento juris naturalis divini.

Et meritò negat, non obstante, quòd possit condonare obligationem voti, & dissolvere priora sponsalia, aut etiam Matrimonium ratum: quia

37. Occurritur objectioni.

quia hæc condonatio & dissolutio, non sunt propriæ dispensationes in jure naturali, sive impediendo, sive etiam dirimendo Matrimonium; tametsi tollatur obligatio, quæ prius erat; quia non manent eadem stantia; siquidem votum destruitur, & similiter sponsalia ac Matrimonium; quid ergo mirum, si non maneat impedimentum, quod ex ipsis proveniebat seu retulabat? Sanè impossibile est ut maneat; quippe quod non solum ab ipsis dependeat in fieri, sed etiam in conversari, ut omnes fateri debent & fatentur.

Pontifex
proprie dis-
pensat in
impedimen-
tis Ecclesiæ.

Porro dum Pontifex dispensat propriè in impedimentis Ecclesiasticis, manent omnia eadem, v. g. manet consanguinitas, affinitas, crimen, raptus &c. & nihilominus jam Matrimonium validum est & licitum, quod prius fuisset illicitum & invalidum. Quare hoc? Quia, ut dicit 1. Reg. de Reg. juris: *Omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur.* Ubi Gloss. verb. *Omnis res*, inquit: *Potest exponi, id est, omnis obligatio.* Cum ergo obligatio horum impedimentorum nata sit per voluntatem Pontificis, per eandem poterit dissolvi.

38.
An etiam
dispenset in
radice Matr.

Sed cum hoc satis constet; equidem à Multis dubitatur, an Pontifex possit dispensare in radice Matrimonij, irritè contracti cum impedimento juris Ecclesiastici, efficiendo dispensationem retrotrahi; ac proinde legitimando prolem antea habitam, quoad spiritualia & temporalia.

Dico: Cum impedimento juris Ecclesiastici: quia dum Matrimonium irritum erat, ob impedimentum juris divini naturalis, aut defectu consensus in utroque, vel altero contrahente, & certò constant, etiam Sanchez admittit, Pontificem id non posse, sup. disp. 7. n. 8. & 10. quoniam radicem nullitatis nequit tollere, aut dispensando in tali impedimento, aut supponendo consensum.

39.
Affirmat
Sanchez, &
probat.

Nihilominus hic Auctor tenet, Pontificem id posse, quando Matrimonium fuit nullum ob impedimentum juris Ecclesiastici, dicens, eam esse frequentissimam ac veriore sententiam. Ducitur: quia (inquit sup. n. 4.) radix & origo, ex qua confurgit, ut proles sit illegitima, ac subinde incurrat illegitimitatis damna, sive Ecclesiastica sive sæcularia, est lex Ecclesiastica, quæ statutum est, ut id impedimentum in eo Matrimonij contractu repertum, illum dirimat: ac eà non stante, Matrimonium fuisset validum ac proles legitima, nec ea damna incurrisset.

40.
Pontifex re-
vocat suam
legem etiam
quoad effe-
ctus jam
incurfos, ex
Clem. un.
de Immunit.
Eccles.

At Pontifex potest suam legem irritare & revocare quoad effectus jure humano ex ea secutos, & non tantum quoad imposterum incurrendos, efficiendo, ut non incurrantur; sed etiam quoad jam incurfos, abolendo illos, ac si ea lex edita nunquam fuisset, ut constat ex Clement. un. de Immunit. Eccles. ubi Clemens V. revocat quasdam Prædecessorum constitutiones, etiam quoad effectus antea productos, ibi: *Nos de consilio fratrum nostrorum constitutionem & declarationem seu declarationes prædictas, & quicquid ex eis secutum est, vel ob eas, penitus revocamus, &*

cas haberi volumus pro infectis.

Ubi Gloss. verb. *Pro infectis*, inquit: *Per hoc puto, quod excommunicatus ex viribus illius constitutionis, absolutione non egeat. Et vide, quanta est Papalis potestas circa ea, quæ simpliciter sunt de jure positivo: quia revocat illa ut ex tunc, & facit ad ea quæ scripsit, Qui filij sint legit.* Per venerabilem, Gloss. 2.

Ergo sic dispensans Pontifex in radice Matrimonij, id est, initio ipsius, revocando impedimentum quod ipsum irritavit, ac si numquam irritasset, efficiet, ut dispensatio retrotrahatur ad Matrimonij initium, ac proinde censeatur, ac si id Matrimonium fuisset ab initio validum, nullo impedimento irritanti existente in quo casu proles esset verè legitima quoad omnia.

Et confirmatur: quia hoc non est directè dispensare in lege civili, & effectibus ejus; sed indirectè, & per quamdam consequentiam. Quia scilicet lege civili incurruntur ea damna à prole, supposita legis Ecclesiasticæ, irritantis prædictum Matrimonium, firmitate, ex qua subsecutum est, ut Matrimonium sit irritum, & subinde proles ex eo concepta illegitima, ac subdita omnibus illegitimitatis damnis, jure civili statutis, Cum ergo Pontifex suâ dispensatione in ipsa Matrimonij radice tollat directè firmitatem illius legis Ecclesiasticæ, eamque prorsus aboleat, perinde ac si lex illa nunquam prodidisset, efficiet indirectè, ac per quamdam consequentiam, ut ea omnia damna cessent, utpotè quæ ex legis Ecclesiasticæ firmitate pendebant.

Et adhuc explicabitur magis hæc ratio. Non enim dicimus, posse nunc Pontificem efficere, ut id Matrimonium fuerit à principio firmum: vel nunc incipiat valere absque novo contrahentium consensu, vel ut ex eo non sint secuti effectus jure civili statuti. Hæc enim omnia aperte non subsunt Pontifici potestati. Sed tantum dicimus, eam esse Pontificis potestatem, ut possit dispensando prout ex tunc in ipsa Matrimonij irriti radice, delere ac revocare omnia damna, quocumque jure humano inde incurfa, ac in eum statum prolem restituere, quem haberet, si ex Matrimonio valido orta fuisset. Destructo enim legis Ecclesiasticæ valore, cui tamquam fundamento illegitimitas, ac cætera damna innitebantur, illa omnia corrumpuntur.

Sed dices: hoc tantum probare de damnis jure Pontificio secutis; secus de secutis jure civili. Cum enim nequeat Pontifex in hoc jure dispensare, nequit quodque in effectibus ex eo confurgentibus. Sed respondeo, non posse directè in his dispensare: at posse indirectè & per quamdam consequentiam, destruendo legem suam Ecclesiasticam, ex qua, tamquam ex fundamento, illa omnia pendebant.

Tandem: quia multa fieri possunt indirectè & per quamdam consequentiam, quæ directè & principaliter fieri nequeunt. Sicut jus patronatus non potest per se ac directè vendi absque laque simoniæ; cum tamen in consequentiam vendatur, vendito fundo, cui est annexus, cap. *Ex literis*, de Iure patr. Sic ergo, licet Pontifex nequeat

41.
Illatio.

Confirma-
tur sententia
Sanchez.

42.
Magis ex-
plicatur hæc
ratio.

43.
Objectio
solvitur.

ultima pro-
batio.

nequeat directè dispensare in jure civili, ac ejus effectibus, poterit utique indirectè per quamdam consequentiam, modo exposito. Hucusque Sanchez pro sua sententia.

44. *Opposita sententia quoad temporalia magis placet Dicast. Omnes admittunt, P. am id posse quoad spiritualia.*

Quæ tamen Multis non placet. Dicastil. sup. n. 17. sic scribit: Hæc sententia satis probabilis est; sed (ut verum fatear) semper mihi visa est probabilior prior sententia, ea scilicet, quæ negat Pontificem id posse quoad temporalia, nisi contrahentes forent ipsius subditi in temporalibus. Omnes itaque admittunt, Pontificem id posse quoad spiritualia, puta, beneficia, Ordines, ac Ecclesiastica officia. Itemque quoad temporalia & officia secularia, in locis temporali suæ jurisdictioni subiectis. Possè, inquam, filium spurium aut naturalem ad hæc legitimare, non solum indirectè, dispensando in radice Matrimonij; sed etiam directè, quando nequit dispensare in radice Matrimonij, utpote celebrati cum aliquo impedimento juris naturalis & divini, in quo Pontifex non possit dispensare.

45. *Probatur manifestè.*

Ratio manifesta est; quia potest dispensare in legibus sive Ecclesiasticis, sive civilibus, ex quibus illæ inhabilitates ad bona Ecclesiastica & temporalia proveniunt. Et quia habet jurisdictionem Ecclesiasticam in totam Ecclesiam, potest directè dispensare in toto orbe. Quia autem non habet jurisdictionem temporalem, nisi in determinatis locis, idèo in his tantum potest directè legitimare quoad bona temporalia seu secularia, secus extrà illa loca.

Limitatio quedam sententia Dicast. ex Covar.

Quod limitat Covar. 4. Decret. part. 2. c. 8. §. 8. n. 16. aliàs 45. nisi ex causa ardua, & quæ fidei, Religioni Christianæ, vel Reipublicæ utilitatem præ se ferat, ex cap. Per venerabilem, Qui filij sunt legitimi, ubi probatur, Romanum Pontificem habere jurisdictionem in laicos aliquo casu, & eam posse exercere etiam quoad temporalia, licet illi laici sint Cæsari vel Regi subiecti.

46. *Probatur ex cap. 13. Qui filij sunt legitimi.*

Hæc sunt verba juris: *Rationibus igitur his induciti, Regi gratiam fecimus requisiti: causam tam ex veteri, quam ex novo Testamento trahentes: quod non solum in Ecclesia patrimonio (super quo plenam in temporalibus gerimus potestatem) verum etiam in alijs regionibus, certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercemus.*

Molina.

Ubi Gloss. verb. *Certis causis*, ait: *Scilicet cum requiruntur.* Hæc est una causa, quam, & alias, invenies apud Molinam to. 1. de Iust. Disp. 173. n. 2. ibi: Nisi legitimare eo pacto ad spirituale bonum necessarium sit, itque secularis Princeps, ad quem alioquin spectat, id præstare non velit; aut non tam citò velit, aut possit, quam citò est necessarium; aut denique, nisi, qui superiorem in temporalibus non recognoscit, velit eà in parte se aut suos subijcere Sedi Apostolicæ. Sic ille.

47. *Potestas Ecclesiastica prædominatur civili.*

Et meritò: quoniam potestas Ecclesiastica, tamquam spiritualis & supernaturalis, prædominatur civili, quæ tantum est naturalis; & idèo integrum est Pontifici secularium Principum negligentiam supplere, & leges eorum corrigere, atque in eis dispensare, quando vergunt in

Bosco de Matrim. Pars II.

detrimentum Ecclesiæ ac animarum?

Et ita intelligo cap. 7. 11. q. 1. ex Marcellino Epist. 2. ad Episc. orientales: *Quæcumque conventiones inter Christianos orta fuerint, ad Ecclesiam deferantur, & ab Ecclesiasticis viris terminentur.* Scilicet, quæ non possunt terminari per seculares iudices; vel quia non volunt administrare justitiam; vel quia pars non vult parère, idque per viam correctionis fraternæ, ut Innoc. III. rectè docet cap. *Novit*, de Iudiciis.

Quomodo intelligendum cap. 7. 11. q. 1.

Hinc Theodosius Imperator, ut refertur ead. q. c. 35. *Quicumque litem habens, sive possessor, sive petitior fuerit, vel in initio litis, vel decursis temporum curriculum, sive cum negotium peroratur, sive cum jam ceperit promi sententia, iudicium elegerit sacrosanctæ Sedis Antistitis, illicò sine aliqua dubitatione, etiamsi alia pars refragatur, ad Episcoporum iudicium cum sermone litigantium dirigatur.*

48. Item c. 35. ead.

Atque hæc ratione, vacante Imperio, Pontifex succedit in auctoritate judicandi & terminandi eas causas, quæ à solo Imperatore judicari solent, & quæ non patiuntur moram; quia nimirum hoc expedit ad spirituale bonum animarum.

49.

Itaque eo admissò, quòd Pontifex non possit quempiam legitimare directè quoad bona temporalia, extrà loca temporali suæ jurisdictioni subiecta; difficultas est, an id facere possit Pontifex indirectè, ubi & quando non est necessitas salutis animarum, Principibus secularibus volentibus & potentibus suos subditos legitimare, vel rationabiliter id negantibus. Ut audivimus, Sanchez affirmat. Negat Molina de Iust. to. 3. tract. 2. disp. 624. n. 3. dicens: Ego non dubito sententiam hanc falsam esse.

Molina non dubitat, sententiam Sanchez esse falsam.

Ego autem valde dubito, an falsa sit, propter rationes sup. ex Sanchio adductas; & propter auctoritatem extrinsecam eorum, qui eam docent; ac denique, quia rationes oppositæ sententiæ non convincunt, neque omnem formidinem expellunt eius falsitatis.

50.

Sed quæ istæ? Si intelligant (inquit Molina sup.) Pontificem efficere posse, ut Matrimonium, quod à principio fuit nullum, propter id impedimentum Canonicum, reddatur à principio validum dispensando in tali impedimento illudque auferendo, sanè non dubito, esse id plusquam falsum. Quod ibi multis probat, sed sine necessitate; cum Sanchez & Alij similiter non dubitent, esse id plusquam falsum, ut sup. vidimus.

Fatentur ergò Omnes; Matrimonium prius irritè contractum non posse fieri validum, nisi, sublato impedimento, conjuges putatitij de novo consentiant. Nemo quoque ambigit, prolem, natam ex hujusmodi Matrimonio, aliquando fuisse illegitimam, & consequenter inhabilem ad ea omnia, quæ vel jure Canonico, vel Civili illegitimis negantur. Sed quid tum?

Quia proles (inquit Molina sup.) verè fuit illegitima, nec Summus Pontifex efficere valet, ut talis non fuerit; atque eo ipso quòd illegitima fuit, contraxit inhabilitates Canonicas proles non

51. Pontifex non potest facere, ut nicas Proles non

fuerit illegitima.

nicas atque etiam civiles, quæ simpliciter non subjacent potestati Summi Pontificis, sed Principum sæcularium; utique quàmvis Summus Pontifex possit eam legitimare, ut reputetur quasi nata fuerit legitime, quod attinet ad inhabilitates Canonicas; & id censeatur facere, si dicat, legitimum se efficere Matrimonium, illegitimè contractum; non tamen potest aut censeatur id efficere quoad inhabilitates civiles. Sic ille.

52.
Confirmatur sententia Molina. ex Dicast.

Sed placet etiam audire Dicastillonem sup. qui, omisâ hac ratione, sic explicat & confirmat dictam sententiam. Quod (inquit) illegitimitas illa orta fuerit prius, non provenit immediatè ex impedimento Ecclesiastico; sed ex nullitate ipsa Matrimonii, quo existente invalido, eâque nullitate perseverante, ex natura rei consequitur, quod filius natus ex illis parentibus non sit natus ex legitimo Matrimonio, sed ortus à non conjugibus. Postea verò suppositâ nativitate à non conjugibus, jure civili inducuntur damna, quibus subjacet talis proles, quod scilicet non admittatur ad nobilitatem, hæreditatem, honores &c. Qui effectus à lege civili orti, ab eadem dependent, vel potius ab Auctore illius, illos inducente in eam personam, quam invenit natam ex non conjugibus.

Tunc ergò Pontifex quantumvis dispenset jam, & velit, quod Matrimonium per novum contrahentium consensum validum fiat, & ipsi validè contrahant; facere non potest, quod illa proles nata non fuerit ex non conjugibus, & ut talis passa omnia damna, quæ à Principe & lege civili statuta sunt pro sic natis. Postquam autem talia damna inducta sunt, non dependent in conservari, nisi tantum à voluntate illius, qui ea induxit & potuit non inducere, & ut ea induceret, solum requisivit, tamquam conditionem aut motivam causam, nativitatem ex parentibus non conjugibus, quæ ratio adhuc perseverat, neque potest Pontifex facere, quod ille natus fuerit à conjugibus. Ita Dicastil.

53.
Sed petit principium.

Sed hoc est quod quæritur; an illa damna, semel inducta, dependeant in conservari à sola voluntate ejus, qui ipsa induxit; an verò etiam à voluntate ejus, qui impedimentum Matrimonii induxit, propter quod prius Matrimonium fuit invalidum, & per consequens filius natus illegitimus, ita ut, si impedimentum non fuisset constitutum, foret legitimus, atque ad eò nullatenus subjectus illis damnis.

Impedimentum causa est causa istorum damnorum, saltem remota.

Igitur impedimentum causa est istorum damnorum, si non proxima & immediata, saltem remota & mediata; dicit autem Reg. juris 1. de Reg. juris, ut sup. audivimus: *Omnis res (id est, obligatio) per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur*: sed damna illa, seu obligatio subeundi ista damna nascitur, saltem indirectè & mediatè, ex voluntate Pontificis, constituentis tale impedimentum; ergò per eandem indirectè & mediatè dissolvitur, auferendo tale impedimentum; ita ut, sicut Principes sæculares non possunt inducere ea damna independentèr à voluntate Pontificis, constituentis seu consens-

vantis impedimentum; sic itidem non possint illa damna conservare independentèr ab eadem voluntate.

Dices cum Dicast. (est que secunda ejus probatio) quando Matrimonium fuit nullum defectu consensûs in utroque vel altero contrahente, non potest Pontifex dispensare in radice illius; ergò nec quando adfuit quidem consensus, sed fuit aliquod impedimentum dirimens, puta defectus præsentia Parochi & testium. Probo Consequentiam; quia perinde est, esse consensum invalidum, & nullum esse consensum. Nam quod invalidum & irritum est, perinde est ac si non esset, atque ad eò nullum potest causare effectum.

Respondebit fortasè aliquis; disparem esse rationem; nam defectus consensûs est defectus seu impedimentum juris naturalis; defectus autem præsentia Parochi & testium, tantum est defectus seu impedimentum juris positivi, & in hoc potest Pontifex, non in illo.

Contra hoc tamen est; quod defectus, ratione cujus irritum est Matrimonium clandestinum, non est ipsa præcisè (ut sic dicam) clandestinitas, seu prohibitio clandestinitatis; sed est inhabilitas ipsarum personarum contrahentium clandestinè, quam quidem potuit Trident. aut Pontifex non inducere; semel tamen redditus inhabilibus personis, ex natura rei contractus est nullus, & consensus ille ex natura rei nullus, ita ut perseverante inhabilitate personarum, implicet contradictionem, illum valere. Non minus autem requiritur ex natura rei habitus personarum, præbentium consensum in contractu, quàm ipsemet consensus. Quod autem inhabilitas provenit ex voluntate Principis Legislatoris, vel ex alio quocumque capite, nihil refert, dummodò tempore præbendi consensum personæ non sint habiles; quocumque enim modo, & undecumque contingat, Matrimonium æquè est nullum, deficiente habilitate in consentientibus, atque deficiente consensu.

Unde si aliquis effectus subsistere debet à tempore seu puncto initi seu attentati Matrimonii invalidi, is non potest provenire ab ipsomet Matrimonio nullo, & non subsistente, sed ab alia causa; nempe à Principe, potente per se & directè causare talem effectum. Cum autem Pontifex non possit per se & directè causare talem legitimationem prolis, quoad sæcularia & civilia, in terris sibi in temporalibus non subjectis, parum aut nihil refert dispensatio ipsius ad hunc effectum inducendum, cum dispensatio posterior non possit facere, quod contractus ille prior Matrimonii non fuerit nullus; & contractus nullus nullum possit vel potuerit causare effectum; atque ad eò legitimitas prolis quoad sæcularia non subsistit. Hucusque Dicast. sup. n. 18. & seqq.

Atque eodem argumento usus fuit ante ipsum Coninck hic disp. 33. n. 40. Quod (inquit) talis proles sit illegitima, non provenit immediatè ex impedimento, ab Ecclesia statuto, sed ex nullitate

54.
Obiectio ex Dicast. quæ est 2. ejus probatio.

Solutio.

55.
Oppositio.

56.
Confirmatur obiectio.

57.
Eodem arg. utitur Coninck.

nullitate Matrimonii, quare ut Ecclesia eum effectum in radice tolleret, deberet efficere, ut fuerit concepta ex Matrimonio valido: frustra enim ultimum fundamentum tollitur, quamdiu immediatum integrè subsistit, v. c. Petrus, ob aliquod peccatum excommunicatus, non potest audire Sacrum; manet hæc impotentia audiendi Sacrum, quamdiu manet excommunicatio, quantumcumque culpa per contritionem tollatur.

Confirmatur: quia nemo potest aliquid facere indirectè, nisi faciendo aliquid directè, ex quo illud necessariò sequatur, v. c. impossibile est, ut indirectè præcipiam actum internum, nisi directè præcipiam externum: aut ut indirectè quodam modo vendam benedictionem, nisi directè vendam rem benedictam: atqui impossibile est, ut Pontifex directè aliquid tollat, à quo illegitimitas illius prolis pendet: ergò nec hanc potest tollere.

Minor probatur; quia illegitimitas non pendet ab illo impedimento, prout existit post ejus nativitatem (sive enim jam sit, sive non sit, eodem modo manet illegitimitas) sed prout existebat pro eo tempore, quo parentes tentabant contrahere Matrimonium, & ut sic præcisè est radix illius illegitimitatis: atqui impossibile est, ut Pontifex efficiat, ut tunc non fuerit impedimentum: ergò nec potest tollere radicem illius illegitimitatis. Hactenus Coninck.

Respondetur: radicem illius illegitimitatis esse impedimentum, non prout existebat pro eo tempore, quo parentes tentabant contrahere Matrimonium; non, inquam, prout existebat, sed quod existebat pro eo tempore: possibile autem est, ut Pontifex efficiat, quòd illud impedimentum amplius non sit; ergò potest tollere radicem illius illegitimitatis, tollendo scilicet illud impedimentum, quatenus fuit radix nullitatis. Et sic patet, Pontificem hic nihil facere indirectè, nisi aliquid faciendo directè; nam directè aufert istud impedimentum, à quo dependet illa illegitimitas, hæc ratione, ut impedimento perseverante, Pontifex non possit illegitimitatem tollere, quoad effectus civiles: estò possit tollere impedimentum, illegitimitate perseverante, ut infra videbimus. Et hæc quidem ad confirmationem.

Porro ad argumentum Regii dico: impedimentum & nullitas in morali æstimatione sunt unum & idem fundamentum, & idèò integrè non subsistit post dispensationem Pontificis; per eam enim impedimentum sublatum est; & quamvis nullitas adhuc perseveret, non tamen illa, quæ prius fuerat, scilicet talis, quam contrahentes non poterant propria auctoritate tollere. Atque adeò, dato etiam, quòd nullitas foret fundamentum distinctum, idque proximum, patet, quòd integrè non subsistat; quid ergò miramur, si prior effectus ejus non subsistat? At verò per contritionem, quæ culpam tollit, nullatenus immutatur excommunicatio; & idèò manet impotentia audiendi Sacrum, quousque per absolutionem Superioris excommunicatio aufertur.

Bosco de Matrim. Pars II.

Restat, ut satisfaciamus secundo argumento Dicastillonis, sup. proposito, de Matrimonio, quod est irritum defectu consensus; ad quòd Dico: Matrimonium clandestinum non esse irritum defectu consensus, ut fuse probavimus præsentis Disp. Sect. 7. Conclus. 2. contra eundem Auctorem, multò minus Matrimonium consanguineorum, affinium &c. atque adeò veluti Matrimonium consanguineorum, ante dispensationem Pontificis, est irritum jure tantum humano, & non ex natura rei; ita quòque Matrimonium clandestinum; sed neque personæ consanguineæ contrahentes sunt magis habiles, quàm personæ clandestinè contrahentes; sed æquè sunt inhabiles, & per dispensationem Pontificis æquè sunt habiles. Nunquid etiam personæ, contrahentes absque interno consensu, sunt inhabiles, & fieri possunt habiles per Pontificem? Quis sapiens & hoc intelliget?

Ceterum ex jam dictis haud difficulter responderi poterit ad illud, quòd lego apud Coninck sup. n. 39. Cùm Pontifex (inquit) directè & per se non magis possit tollere effectus, jure civili ex invaliditate illius Matrimonii secutos, quàm secutos jure naturali aut divino (v. c. efficiendo, ut tales non peccarent, scienter tale Matrimonium contrahendo, aut consummando, aut ut ipsis illud peccatum non imputaretur) nulla est ratio, cur ipse in radice possit magis irritare effectus, secutos jure civili, quàm naturali, cùm utrique eodem modo illo fundamento, jure Pontificio inducto, nitantur.

Respondeo, & quæro: num bene sequitur; Pontifex potest per se & directè tollere effectus, secutos jure Pontificio ex invaliditate illius Matrimonii: ergò etiam effectus, secutos jure naturali vel divino, quos ibi Coninck enumerat? Evidens est, quòd sequela ista non valet. Ergò etiam non valet hæc Consequentia: Pontifex non potest in radice irritare effectus, secutos jure naturali vel divino; ergò neque effectus, secutos jure civili.

Et ratio discriminis est; quòd dd. effectus, jure naturali vel divino secuti, jam non dependant à nutu Pontificis, vel cujuscumque alterius hominis, sine justâ contritione, & necessariâ confessione, juxta cap. 2. 24. q. 2. in princ. Legatur, ex quo est religio Christiana, vel certe detur exemplum in Ecclesia Dei à quibuslibet Pontificibus, ab ipsis Apostolis, ab ipso denique Salvatore, veniam, nisi se corrigentibus, fuisse concessam. Et Reg. 5. de Reg. juris in 6. dicit: Peccati venia non datur, nisi correcto. Hi ergò effectus soli divinæ reservantur potestati. At verò effectus juris Ecclesiastici aut civilis, constat, quòd subjiciantur potestati humanæ; quippè sunt inhabilitates quædam ad Sacros Ordines, ad beneficia, officia, hæreditates &c. ratione quarum quotidie repelluntur illegitimi ab hujusmodi rebus: & idèò sicut directè possunt tolli per Superiorem proportionatum; sic quòque nulla est ratio, quare non etiam indirectè. Ergò si Papa, priusquam hæreditas tertio obveniat, dispensasset in radice Matrimonii, tunc secundum sententiam

60.
Satisfit 2.
arg. Dicast.

61.
Alind arg.
Regij.

Solvitur.

62.
Quare Pontifex potius possit tollere effectus juris civiles, quàm naturalis.

Sanchez, tertius spe sua frustraretur, & illegitimus in hæreditatem succederet.

63.
*Propositur
rursus ultra
ma probatio
Sanctij.*

Planè, reponit quispiam; eo tamen salvo, ut Pontifex id possit facere, quod hæcenus non est satis probatum; se neque evincitur ex eo, quòd multa fieri possint indirectè, & per quamdam consequentiam, quæ directè & principaliter fieri nequeunt; v.g. vendendo calicem benedictum, indirectè vendo, seu alieno ejus benedictionem, quam directè vendere non possum: & secundum probabilem multorum sententiam, Ecclesia præcipiendo vocalem orationem, indirectè præcipit internam devotionem, quam tamen directè præcipere nequit.

64.
*Responsum
ex Gouinck.*

Respondet Coninck sup. n. 39. Quòd nec benedictio calicis possit per se vendi, nec actus interni immediatè ab homine præcipi, est juris naturæ; & tantum indirectè utrumque cadit sub potestatem humanam, secundum probabilem sententiam. Sic quia Ecclesia habet potestatem inhabilitandi aliquos, ut Matrimonium, quatenus est contractus civilis, contrahant, reddit eosdem consequenter inhabiles, ut Sacramentum suscipiant, cujus jure divino alias capaces sunt, idemque est in omnibus similibus. Sic Regius.

Jam autem illegitimitas & legitimatio cadunt directè sub potestatem humanam, quoad effectus quidem spirituales sub potestatem Ecclesiasticam, quoad effectus autem temporales sub potestatem civilem. Ad quid ergò potestas indirecta in eo, qui nullam habet directam; maxime dum ille adest, qui habet potestatem directam, & eam vult ac potest uti?

65.
*Pontifex ro-
fertur dix-
isse, se non
posse dispen-
sare.
Aliud arg.
contra San-
chez.*

Et verò apud Navar. lib. 4. Consil. in 2. edit. tit. Qui filij &c. consil. 2. in fine dicitur: Notandum, Greg. XIII. mense Novembri 1584. negasse petitam hanc dispensationem, ac addidisse, se non posse.

Præterea: fictio, quâ jura fingunt aliquid retraheri, exigit terminum à quo, & ad quem habilia: at id Matrimonium ab initio contractum, quod est terminus ad quem hujus fictæ retractionis, non est habile, cum sit prorsus irritum.

Resp. ejus.

Respondet Sanchez sup. n. 13. ad hunc sensum exigi habilitatem utriusque extremi, non ut prius Matrimonium sit omnino validum, sed ut de facto sit irritum, ac proinde figuram Matrimonii habeat.

66.
*Dicitur
istud Papa
non satis
constat.
Sententia
Sanchez in
praxi tuta
est, juxta
Dicast.*

Ad responsum Greg. dicit idem Auctor, de illo non constare: atque fuisse responsum tamquam Doctoris privati, quòd fortè prioris fuerit opinionis.

Omnibus ergo perlectis & perscrutatis, benè dicit Conclus. nostra, non satis constare, an Pontifex possit dispensare in radice Matrimonii, irritè contracti cum impedimento humano. Et quoniam sententia affirmans, Papam id posse, multorum & gravissimorum Auctorum est, eam (inquit Dicast. sup. n. 21.) in praxi & Pontifex sequi potest, dispensationem præbendo, quæ per talem retractionem, legitimam reddat problem; & ipsamet proles, se pro legitima gerendo, & Judices (etiam sæculares) in favorem illius

legitimationis judicando, sequi possunt.

Dubitandum tamen non est (inquit Sanchez sup. n. 5.) gravem culpam à Pontifice admittendam, si absque causa legitima dispensationem hanc concederet. Sic Navar. sup. n. 15. dicens: Licet S. D. N. de plenitudine suæ potestatis, possit in casu proposito prædictam legem, de non contrahendo in 4. gradu, revocare, non solum ut censeatur revocata ex nunc, sed etiam à tempore, quo fuit facta; & ita revocare, ut fingatur, vel habeatur pro infecta, cum suis omnibus effectibus, subjectis suæ potestati & voluntati; non tamen hoc potest facere absque peccato, sinè aliqua magna & justa causa. Et n. 16. concludit: Possè quidem suam Sanctitatem hoc facere, ita ut valeat factum; sed non absque gravi peccato & scandalo populorum, si sinè maxima & justa causa id fecerit.

Sed quæ ratio tam gravis peccati? Quia (inquit Sanchez sup.) cedit in grave damnum succedentium in eam hæreditatem, si proles non legitimeretur.

Cedit prorsus, reponit quispiam; sed nunquid in grave damnum injustum? Nunquid etiam cederet in grave damnum proles, si non legitimeretur? Minimè, inquis. Et ratio discriminis est: quòd succedentes habent jus ad hæreditatem, vel etiam in ipsam hæreditatem, si jam parentes obierint, quando Pontifex dispensat: at verò proles illegitima nullum habet jus, ne quidem ad rem, multò minùs in re; ergo non dispensando cum illo in radice Matrimonii, nullum fit ei præjudicium; dispensando autem grave fit præjudicium tertio, maxime si jam hæreditatem adierat.

Hinc Aliqui, apud Sanchez sup. n. 6. negant, Pontificem posse dispensare, si parentes obierint, & alius apprehenderit possessionem hæreditatis. Sed dic (inquit ille) dupliciter hanc dispensationem posse à Pontifice concedi. Primum, ex voluntate parentis, cui succeditur, qui adhuc superstes petiit sic dispensationem expediri, aut jussit peti, & potest à Pontifice concedi, non obstante eo præjudicio, ex doctrina Bartoli & aliorum, l. Gallus, §. Et quid si tantum, ad finem ff. de Liber. & posth. Et ita profitentur Iac. de Puteo Decis. 483. n. 2. lib. 2. & Peregrinus de Fidecom. a. 24. fin. Alios referens.

Secundo, quando is parentis consensus non præcessit: & in hoc eventu est multò majus dubium, & id negat Iac. de Puteo ibidem. Quia fictio non potest retrofringere post dissolutum Matrimonium, & jus alteri quæsitum. At melius id concedit Peregrinus cum Ancharrano Conf. 409. n. 6. Et ratio est: quia non potest dici, non præcessisse in hoc eventu Matrimonium, saltem in figura & affectu. Quæ figura multum operatur, l. 3. ff. de Donat. inter virum & uxorem, cap. Plerumque, eod. tit. & c. Nuper. de Bigamis. Cum ergo Canonica lex fuerit causa irritandi Matrimonium, ut ea hæreditas deferatur ac devolvatur in alios successores, poterit Pontifex id jus quæsitum auferre, revocando eam legem, prout ex tunc, quoad effectus jam productos.

67.
*Graviter
peccat Papa
absque justa
causa dis-
pensando, ex
Sanchez
post Navar.*

68.
*Qua ratio
tam gravis
peccati.*

69.
*Quia si
parentes
obierint
ante dispen-
sationem.*

70.
*Adhuc Pa-
pam posse
dispensare
probatum,
contra Iac.
de Puteo.
ex Peregrino
cum
Anchar.*

productos. Quippè ea conditio tacite inerat, cum hæreditas est devoluta. At crederem, nonuisse Pontificem juri aliorum acquisito derogare, nisi ex certa scientia hoc fecisset. Quia in dubio clausula, in rescriptis Principum apposita, intelligitur sine tertij præjudicio, per textum in l. 2. §. 16. ff. Ne quid in loco publico: si quis à Principe simpliciter impetraverit, ut in publico loco ædificet: non est credendus sic ædificare, ut cum incommodo alicujus id fiat, neque sic conceditur: nisi forte quis hoc impetraverit.

71. Quæ Doctrina (inquit Dicastillo sup. n. 25.) mihi probabilis videtur, suppositâ hujus sententiæ probabilitate. Nihilominus (prosequitur n. 26.) non videtur satis coherere cum doctrina paulò antè tradita ex eodem Sanchez, dum ait, peccare moraliter Pontificem, si absque legitima causa dispensationem hanc concederet; quia cederet in grave damnum succedentium in hæreditatem.

Nam si ea hæreditas non esset devolvenda ad alios successores, nisi ex suppositione conditionis legis Ecclesiasticæ, impediens valorem Matrimonij, & legitimitatem, quâ positâ ea hæreditas devolveretur ad filium, Pontifexque potest eam legem & conditionem, quæ tacite inerat, tollere, non videtur peccare contra jus quæsitum aliorum, quia si in jure aliorum quæsitum semper inest ea conditio tacita, non videtur fieri contra jus aliorum, eo ipso, quòd conditio non existat; conditio autem non existit eo ipso, quòd Pontifex tollit legem Ecclesiasticam pro illo casu, & vult, ita res se habere, ac si à principio talis lex non substitisset.

72. Unde si lex à principio non substitisset, non fuisset devoluta hæreditas aut jus ad illam ad alios hæredes, præter illum filium. Quòd si fuit ad illos devolutum, semper fuit sub conditione, quo filius non esset capax; nunquam tamen adquisiverunt jus ad incapacitatem filij, id est, ad hoc, ut filius non fiat capax, sed tantum ad hoc, quòd si filius non sit capax, ipsi habeant hæreditatem. Quando autem quis habet jus ad aliquam rem sub positione alicujus conditionis, non eo ipso habet jus ad ipsam positionem conditionis.

Sicut enim v. g. secundo natus habet jus ad succedendum in Majoratu, suppositâ incapacitate majoris natu ob Professionem solemnem; non tamen eo ipso habet jus ad hoc, quòd semel posita talis conditio, per validam dispensationem non tollatur (semper enim devolutio Majoratus ad secundum, habet insitam conditionem, si non sit alius primò natus & capax) sic in nostro casu alii consanguinei patris, non eo ipso, quòd habeant jus ad hæreditatem sub conditione, si filius non sit capax, habent jus ad hoc, ut semel factus incapax, non fiat capax; semper enim devolvitur ad illos hæreditas, sub tacite insitâ conditione, si non sit aliquis filius capax. Quòd autem sit vel non sit capax, extrâ eorum jus est, & qui faciet illum capacem, nihil contra eorum jus faciet. Usque adhuc præfatus Auctor.

73. Nec adeò malè, si verum est, quòd hæreditas

non devolvatur absolute seu pro perpetuo; sed tantum pro illo tempore, quo illegitimus non fuerit legitimatus. Enimverò sic non major culpa erit in hoc casu dispensare sine causa, quàm in alio quolibet, ubi ex dispensatione nulli obvenit aliquod damnum: quia justum damnum, & nullum damnum, pari ambulant passu, quando justum damnatum nequit evitari sine gravi alterius incommodo, ut fit in nostro casu; quia illegitimi grave incommodum est carentia hæreditatis, cujus licet nullum habeat jus de facto, tamen capax est, ut per dispensationem Pontificis jus acquirat.

Cæterum, an hæreditas solum devolvatur sub illa conditione, valde dubito, quia nullum habemus expressum jus, quo illa devolutio conditionalis seu temporalis statuatur; & sequeretur inde, quòd talis hæres bona hæreditaria non posset alienare, nisi cum obligatione restituendi, casu quo illegitimus à Pontifice legitimaretur, quòd videtur satis absolum, & maximum inconveniens. Vel si dixeris, posse absolute alienare, jam videtur esse absolutus dominus, & non tantum temporalis seu sub conditione.

Plura de hac dispensatione indirecta seu in radice videri possunt apud Sanchez & Dicastill. disput. sup. citatis. Breviter dico: ubi nulla fuit radix Matrimonij, quia nullum præcessit Matrimonium, saltem in figura, vel certè, ubi irritum fuit propter aliquod impedimentum juris naturalis aut divini, liquet profectò, Pontificem non posse dispensare indirectè seu in radice; cum nequeat radicem tollere, ut clarum est; quoniam nec potest ponere consensum Matrimoniale, nec in impedimento dispensare.

Enimverò, quando proles habita fuit, nullo præcedente Matrimonio irritò, sed ex concubitu fornicario inter personas, inter quas tempore conceptus, vel nativitatis filij poterat esse legitimum Matrimonium, etiamsi postea superveniat impedimentum dirimens, adhuc ille filius est illegitimus quidem, non tamen spurius, sed naturalis. Unde si postea Pontifex dispenset in impedimento, & Matrimonium legitime fiat, filius assequetur plenissimam legitimationem, non secus, atque si natus fuisset præcedente legitimo Matrimonio; quia sic leges etiam civiles disponunt.

Tunc autem non provenit proximè legitimum ex dispensatione Pontificis, sed ex vi Matrimonij, radicaliter tamen & indirectè provenit ex dispensatione, quatenus si Pontifex non dispensasset in impedimento, non fieret legitimum Matrimonium; atque adeò nec legitimus filius. Si verò (inquit Dicast. sup. n. 28.) post natum filium ex illicito concubitu, & nullo existente Matrimonio, velit Pontifex dispensare cum tali filio, poterit quidem quoad Ecclesiastica & spiritualia illum legitimare; quoad temporalia verò non poterit facere de illegitimo legitimum; poterit tamen facere de spurio naturalem, ac proinde facere eum capacem eorum omnium, quorum capaces sunt filij naturales.

Nec adeò malè, si hæres reditus non devolvatur absolute.

74. Dubium est an sic fiat.

Vbi nulla fuit radix Matr. non potest Pontifex dispensare.

75. Impedimentum dirimens fornicationi non facit prolem spuriam.

Quid si Papa in illo impedimento dispense?

76.
An Papa
possit de spu-
rio facere
naturalem.

Quod sic probat n. 29. quia tota ratio ob quam ille filius erat spurius, est; quia non poterat intercedere Matrimonium inter parentes, eò quòd intervenisset impedimentum dirimens jure Ecclesiastico, ut supponimus: atqui Pontifex sicut potest in hac sententia tollere legem Ecclesiasticam, inducentem impedimentum Matrimonii, retrahendo dispensationem ad tempus illius Matrimonii attentati, & invalide initi, solumque habentis figuram Matrimonii, & ablatà eà lege, censetur indirectè legitimari filius, qui propter legem non fuerat legitimus: ita similiter dispensando in eodem impedimento juris Ecclesiastici, & retrahendo dispensationem ad tempus suscepti filii nati spurii, & ablatà eà lege, censetur indirectè fieri naturalis filius, qui propter talem legem non fuerat naturalis, sed spurius. Sic ille. Nec immeritò; quia in utroque casu militat eadem ratio, scilicet potestas dispensandi in impedimento.

77.
Princeps sa-
cularis
non legiti-
mus ad effe-
ctus Eccle-
siasticos.

Et hinc, quia Princeps saecularis nullam hodie habet potestatem dispensandi in impedimentis dirimentibus, Ecclesià sibi soli reservante hujusmodi impedimenta, tam quoad constitutionem, quam abolitionem; hinc, inquam, fit, ut nullà ratione possit legitimare prolem, habitam ex Matrimonio irritò ad effectus Ecclesiasticos; quia id directè non posse, constat defectu jurisdictionis spiritualis, cujus est hoc; neque indirectè seu in radice; quia nequit eam tollere, ut jamjam diximus.

78.
Possit, nisi
Ecclesia illi
interdixisset
ponere im-
pedimenta,
ex Sanchez.

At id posset (inquit Sanchez sup. n. 11.) si Ecclesia non interdixisset illi, impedimenta dirimentia Matrimonium statuere, & Matrimonium esset irritum ob solum impedimentum, lege illius statutum. Quia cum eandem habeat potestatem in leges saeculares, ac Pontifex in Ecclesiasticas, sicut hic potest Ecclesiasticos abolere, quoad effectus omnes inde secutos; ita quòque ille poterit idem circa leges saeculares. Ita Sanchez.

Quæ enim disparitas? An fortè, quòd lex Ecclesiastica, inducens hujusmodi effectus, fit superioris ordinis, & per consequens ipsi effectus extrà potestatem saecularem? Sed hoc tantum probat, quòd Principes saeculares non possint eos tollere directè ullo casu; tametsi Pontifex aliquo casu possit tollere directè effectus legis saecularis, eò quòd potestas ejus prædominetur potestati civili. Porro hoc prædominium non officit abolitioni indirectæ seu in radice Matrimonii; quippè hæc abolitio tantum importat jurisdictionem in materia civili, scilicet impedimento Matrimonii juris tantum civilis, quo sublato, eodem modo cessant effectus Ecclesiastici, quo cessant effectus civiles, sublato per Pontificem impedimento Ecclesiastico.

79.
An in dubio
de impedi-
mento na-
turali, possit
Pontifex le-
gitimare?
Affirmat

Sed quid si dubitetur, an extiterit impedimentum juris naturalis (v. g. defectus consensus) vel non extiterit? Sanchez sup. n. 10. ait: Posset Pontifex in radice Matrimonii dispensare. Quæ doctrina (inquit Dicast. sup. n. 34.) difficultate non caret; nam si reverà adfuit tale impedimentum, reverà potestas Pontificis non

se extendit ad id, si verò non adfuit, Matrimonium validum est, & filius legitimus. In casu autem dubii potest quidem & meritò Pontifex decernere, quòd filius habeatur pro legitimo, ne scilicet subiaceat poenis, aut inhabilitatibus certis, pro incerta causa; non tamen potest facere, ut certò sit legitimus, tollendo dubium speculativum; quia semper in tali casu (ut casus ipse supponit) manet dubium, an adfuerit impedimentum. Quòd si adfuit, certum est, Pontificem non posse facere illum sic legitimum. Hæc præfatus Auctor.

Et fortè nihil aliud voluit Sanchez, quàm Pontificem posse eum sic facere legitimum in ordine ad praxim, estò nequeat tollere dubium speculativum. Sic quando in pari causa, seu dubio, judicatur pro possidente, juxtà Reg. 65. de Reg. juris in 6. In pari delicto vel causa posterior est conditio possidentis, non est necesse, quòd tollatur dubium speculativum, sed tollitur dubium practicum; id est, dubitans æquè potest operari, ac si reverà certus esset.

Et consimiliter in casu præsentis, cum Pontifex sit in possessione suæ potestatis indirectè legitimandi, quando non extitit impedimentum naturale; in dubio de existentia, non debet spoliari suà potestate; ac proinde eà utetur, ac si certus foret, non extitisse, & illegitimus sic legitimatus sic operabitur, ac si reverà legitimus, quàmvis alioquò dubium speculativum perseveret.

Quare etiam, si hi conjuges ceperunt bonà fide possidere, existimantes, se habuisse verum consensum, tametsi postea superveniat dubium, idque pelli non possit; equidem permittendi sunt cohabitare, juxtà d. Reg. Si verò nunquam ceperunt bonà fide possidere, ut contingit in nostro casu (alioquin non esset necessaria legitimitas: nam sola bona fides alterius parentis sufficit, ut filius sit legitimus) videntur separandi (inquit Dicast. sup. n. 36.) tum; quia in dubiis, quando non faver possessio, tutior pars est eligenda; tum; quia licet hoc non careat difficultate) tunc etiam possidet lex naturalis prohibens vel copulari, jure naturali impediende, vel exponere se periculo sic faciendi: hæc enim lex semper viget. Sic ille.

Atque adèd conjugum est, probare, se validè contraxisse, antequam possint copulari, cum copula non concedatur, nisi veris conjugibus. Nequeunt autem hi esse veri conjuges, si reverà subsit impedimentum naturale.

Sed contrà facit; quòd in dubio præsumendus sit valor Matrimonii, exterius contracti, non obstante dictà lege naturali; adeoque non videntur separandi, donec impedimentum fuerit certum; alioqui periculum est, privandi conjuges suo jure; ut proinde separationi obstat lex justitiæ, cum tamen copulationi, solum officiat lex castitatis, quæ inferior est. Ecce difficultas, quæ non est hujus loci, & idèd solutionem differemus usque in proprium locum, ubi de usu Matrimonii, cujus valor est dubius.

Ad propositum nostrum impertinens est, an debeant

Sanchez,
Dicast.

80.

Explicatur
doctrina
Sanchez.

81.

An conjuges
in tali dubio
sint separandi.

Videntur Di-
cast. quod
sic.

82.

Contrà ar-
guitur.

debeant separari, an verò possint copulari; quia quidquid dixeris, Pontifex poterit decernere, quod filius habeatur pro legitimo, & ipse se poterit gerere pro legitimo. Siquidem hæc declaratio non innittitur ablationi prioris impedimenti dirimentis, ut valeat nunc Matrimonium; quia si reverà consensus defuit, non potest valere vi prioris contractus; imò id de novo validè inire, nihil profus ad hoc confert; sed tantum innittitur revocationi legis Ecclesiasticæ, si quâ fortè prius Matrimonium irritum fuerat, aut certè impedimenti naturalis incertitudini.

83.

Quando
Papa censetur
dispensare in
radice Matr.
ex Sanchez.

Si autem à me quæritur, quando censetur Pontifex in radice Matrimonij dispensare? Respondet citius cum Sanchio sup. n. 22. Si Pontifex explicaret, se dispensare in Matrimonio irritè contracto, ut ex tunc, id est, ut ab initio contractus legitimus censetur; non dubium, quin tunc censetur in Matrimonij radice dispensare, ac consequenter legitimare prolem quoad omnia, etiam in terris non subiectis temporaliter ipsi. Quia clarioribus verbis suam mentem dispensandi in Matrimonij radice non potuit explicare. Sic enim dispensare nihil aliud est, quàm dispensare in Matrimonio, ut ex tunc.

Quare idem esset, si diceret, se dispensare in eo Matrimonio inito, ut ex tunc; nam hæc particula, *Ex tunc*, alium sensum habere non potest, & hoc non accepto superflua esset. Et ita fatentur omnes Doctores, inquit Sanchez sup. in fine.

84.

An sufficiat
hæc clausula:
Ut non
obstante
etc.

Controvertitur porò inter ipsos, an sufficiat hæc clausula apponi solita, juxta stylum Curie; nempe: *Vt, non obstante impedimento, Matrimonium inter se contrahere libere & licitè valeant, auctoritate nostrâ dispenses, prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam, legitimam decernendo.*

Negat Sanchez, si nullum Matr. præcessit.

Negat Sanchez sup. n. 14. hic dispensari in radice, nec ut proles antè dispensationem suscepta sit legitima quoad temporalia; sed solum quoad spiritualia, etiam in locis temporalis jurisdictionis Pontificis; eo salvo, ut nullum initum fuerit Matrimonium.

Patet ex sup. dictis: quia non potest dispensari in radice Matrimonij, ubi nullum præcessit Matrimonium, saltem in figura. Neque legitimat Pontifex quoad temporalia, quando non dispensat in radice, nisi quatenus Dominus temporalis est. Porò hæc clausula communis est omnibus dispensationibus, etiam eorum, quorum non est Dominus temporalis.

85.

Imò iure est
credendum
initum fuisse.

Atque ut initum fuisset Matrimonium, non velle Pontificem rem tanti momenti, & adeo raram, efficere per clausulam tam generalem, & in omnibus hujusmodi dispensationibus apponi solitam, & etiam, quando nullum præcessit Matrimonium.

Solvitur ob-
jectio.

Si dixeris: utraq; proles æquiparatur; sed suscipienda legitimatur in omnibus; ergo etiam suscepta. Respondet Sanchez sup. minus inconveniens est, eam æquivocationem & disparitatem admittere, cum ratio urgens, & ma-

xima inter utramque prolem disparitas hæc suadeat; quàm rem tam arduam, in verbis generalibus claudi admittere. Et argumentum ab æquatis fortè est, ubi non invenitur diversa ratio in utroque.

Rogas: quæ sit hæc diversa ratio? Respondet Sanchez sup. n. 16. Suscipienda proles legitimatur ob verum Matrimonium, ex quo nascitur, & ita quoad omnia: at suscepta, ex vi solum illius dispensationis.

Hinc etiam oritur alià disparitas inter hæc proles; putà si Ordinarius vel Confessarius dispenset in impedimento, & non explicuit, se quòque dispensare, ut proles antè habita sit legitima; ad nil legitimata manebit: secus est de prole suscipienda post Matrimonium initum.

Ratio patet ex dictis: quia proles post Matrimonium suscipienda est ex naturâ rei legitima, utpote quæ ex vero Matrimonio nascitur: at proles suscepta non legitimatur ex vi Matrimonij subsequenter, eò quòd est spuria, juxta notata cap. *Tanta*, Qui filii sint. Legit. nec etiam ex vi præcedentis, cum nullum intervenerit, aut certè invalidum. Quare solum legitimatur ex decreto Ordinarii, vel Confessoris, cui ex æquo committitur, ut, repertâ precum veritate, dispenset in impedimento, & decernat prolem susceptam legitimam. Sicut ergò non manet dispensatum in impedimento, donec Ordinarius vel Confessor dispenset; sic nec in prolis illegitimitate; cum in neutro dispenset Pontifex vel Pœnitentiarius; sed committat dispensandum, si preces veritate nitantur.

Quare ly *Decernendo*, in d. clausula capitur propriè pro decreto interponendo, respectu prolis susceptæ, & impropiè, pro declarando, respectu prolis suscipiendæ. Quòd non est inconveniens; arg. cap. *Capitulum*, de Rescriptis, ubi Gloss. verb. *Relaxetis*, ait: *Vel dicas si vis: prædictas sententias relaxetis, ad cautelam quantum ad illam sententiam, qua lata fuit post appellationem, qua legitima fuit, quantum ad aliam, latam pro Callimacho, ubi appellatio non præcessit, teneatur propriè illud verbum: Relaxetis: Et sic propriè & impropiè simul illud teneatur.* Ergò nihil obstat, quin etiam in casu nostro illud verbum: *Decernendo*, simul teneatur propriè & impropiè, respectu scilicet diversorum.

Quid ergò, inquis, si Ordinarius vel Confessor, qui dispensavit in impedimento, omisit decernere prolem susceptam legitimam? Poterit (inquit Sanchez sup. n. 17.) id decernere quancumque; durante ejus officio. Quòd nondum officio plenè functus fuerit, partem fibi commissam omittens. Quòd si jam ille deposuerit officium, vel obierit, vel absens fuerit, successor in officio poterit exequi. Sicut si cceptâ causæ cognitione, id contigisset: quòd ea commissio non personæ, sed tribunali Vicarii Episcopi commissa sit.

Imò posset alius Confessarius Magister in Theologia, vel Doctor in jure Canonico, ex approbatis ab Ordinario, adiri, quàmvis prior, qui dispensavit in impedimento, consulti possit.

Quam-

86.

Quæ hic sit
diversitas
inter prolem
susceptam,
& suscipien-
dam.

Probat
postrema
versio.

87.

Quid im-
porret in d.
clausula ly
Decer-
nendo.

88.

Quid si
dispensans
omiserit de-
cernere pro-
lem legiti-
mam? Po-
terit postea
id facere, ex
Sanchez.

Quàmvis secus sit in Ordinario. Quia Ordinarius, cum sit iudex in foro externo, semel cepto iudicio, ita manet Iudex, ut alius adiri nequeat, nisi successor in officio sit. At cum Confessarius sit Iudex in foro conscientiae, quàmvis ceperit iurisdictione uti, potest adiri alius. Atque duo possunt datà operà à diversis peti. Sicut dum virtute Bullae, vel Iubilaei, conceditur Confessario potestas absolvendi à reservatis, & commutandi vota, potest poenitens quemdam Confessarium adire, ut à reservatis absolvat, & alium, ut vota commutet. Hactenus Sanchez.

89. *Quid sentiat Dicast. de hac concessione.*

Nunc loquatur Dicastillo: probabile (inquit) iudico, in ea concessione fieri legitimationem illam indirectam quoad temporalia, non quidem ex eo, quod Pontifex dispensaverit in radice Matrimonii; quia nullum fuit prius adhuc invalidè initum, ut supponimus; sed quia dispensatione suà Pontifex potuit facere, censeturque fecisse filium de spurio naturalem, antecedenter ad Matrimonium parentum. Quia scilicet, potest Pontifex dispensare in radice retrahendo dispensationem ad tempus habitae copulae, vel susceptae prolis, non minùs, quàm ad tempus initi seu atrentati Matrimonii invalidi. Nam idem ipsum impedimentum, quod fuit in causa, ut Matrimonium illud esset nullum; atque aded, ut proles illa tunc suscepta fuisset illegitima, etiam fuit causa, ut inter tales parentes non potuerit intercedere Matrimonium legitimum; atque aded, ut proles suscepta fuerit spuria & non naturalis.

Vnde sicut dispensando in Matrimonio, & supposito illo Matrimonio nullo, per dispensationem tollitur damnum illegitimitatis, & censetur proles indirectè per talem dispensationem legitimata, etiam quoad temporalia; eadem ratione per eandem dispensationem censetur proles (ut sic dicam) naturalizata quoad temporalia, & ablata esse damna spureitatis, ut sic etiam loquar. Hæc ille.

90. *Subsumit Autor,*

Subsumo ego: atqui per d. clausulam, etiam præcedente Matrimonio invalido, non censetur, secundum Sanchez sup. ut audivimus, proles legitimata quoad temporalia; quia nimis generalis est: ergo etiam non censetur naturalizata quoad temporalia, vel assignetur ratio disparitatis.

Et subscribit Sanchez, recensens à Dicast.

Dispensatio est restringenda.

Scio Dicast. oppositum tenere, etiam quantum ad legitimationem; sed non respondet argumento Sanchii, sup. allegato. Et ideo ab eo recedimus, & huic subscribimus. Præsertim cum dispensatio sit odiosa, utpote læsio seu vulneratio juris, atque adeo strictè interpretanda, juxta cap. 1. de filiis Presbyt. in 6. circa fin. ibi: *Quam (dispensationem ad beneficium) exorbitantem à jure, oportet veluti odiosam restringi.* Non igitur trahenda ultrà id, quod termini exigunt, ut ea clausula quidpiam operetur. At quò d. clausula aliquid operetur, non desideratur, ut dispensatio retrahatur, sed satis est, quòd à die dispensationis impedimentum auferatur, nisi adatur particula: *Ex tunc*, vel æquivalens, per quam

expressè Pontifex significet, se retrahere suam dispensationem ad tempus habitae copulae, vel susceptae prolis, aut Matrimonii invalidi.

Hinc etiam non sufficit, ut Pontifex dispense in Matrimonio irritò, concedens licentiam permanendi seu perseverandi in illo. Ita Sanchez sup. n. 25. dicens: Credo, per eam clausulam non solum non dispensari in radice Matrimonii, verum existimo, nec prolem aliquo modo legitimari, etiam quoad spiritualia, licet illius mentio fiat.

Ducitur: quòd nullum verbum in ea clausula sit ad prolis legitimationem pertinens, nec Matrimonii radicem respiciens, ut in consequentiam legitimetur proles: sed ea verba ad meram in impedimento dispensationem referantur, ut eo sublato liceat imposterum conjugibus in priori Matrimonio permanere, non eo modo quo initum est, sed præstito novo consensu, vel tacite vel expressè.

Cujus signum est; quòd in dispensatione Pontificia, eis verbis utenti, addita sunt hæc verba, quæ in originali ego (inquit Sanchez) vidi: *Seu, si vobis videbitur, illud de novo contrahere, & in facie Ecclesie solemnizare valeatis.* Quasi detur electio, dicto priori modo secreto (putà, per copulam affectu maritali) aut publico, contrahentibus consentienti iterum, ac perficiendi prius Matrimonium.

Et confirmatur; quia cum Pontifex utatur verbo dispensationis, res est stricti juris, nec trahenda ultrà id, quòd termini exigunt, ut ea clausula quidpiam operetur. Hæc ille. Cum tamen disp. 1. n. 33. docuisset, legitimationem seu dispensationem illegitimi ad Ordines, non odiosam, sed favorabilem esse, contra Felinum, idque ob filiorum favorem: & quia præjudicium aliorum, ad quos hæreditas pertinet, jura parvi pendunt: cum talis spes sit potius jure odiosa, l. *Post emancipationem*, ff. de Legat.

Sed & Aliqui apud Sanchez sup. disp. 7. n. 24. Licentia, inquiunt, permanendi in eo Matrimonio jam contracto, confirmat implicitè illud; aliàs concederet Pontifex, contra jus divinum naturale, permanere in Matrimonio irritò. Ergò ea dispensatio retrò respicit Matrimonii initum; sicut quando ipsummet Matrimonium legitimat & prolem, quo casu, etiam secundum Sanchez sup. n. 28. censetur dispensatum in radice Matrimonii.

Quia (inquit Sanchez) hoc nihil aliud sonat, quàm id Matrimonium ratum habere ac approbare, quasi ab initio absque aliquo impedimento esset contractum. Idem enim est, legitimum efficere id Matrimonium & prolem, quàm approbare à sui initio, eo modo, quo subest Pontificie potestati, cujus est id approbare, retrahentem dispensationem ad sui initium & radicem. Sic ille.

Qui ad d. argumentum Adversariorum respondet sup. n. 26. Non concedit Pontifex, permanere in eo Matrimonio, quasi illud approbans; sed habito novo consensu, tacito vel expresso post dispensationem.

Sed quare ego: quando Pontifex ait: *Legitimatus*

91. *Quid si papa de licentiam in illo Matr. perseverandi.*

92. *Probatur non sufficere ex Sanchez.*

93.

94. *Confirmatur.*

95. *Oppugnat per Sanchez.*

96. *Defendit se.*

97. *Rursus impugnatur.*

gitimamus Matrimonium & prolem, nonne licitum est in eo permanere, absque novo consensu? Minimè, inquis. Nunquid per hæc verba conceditur potestas perseverandi in eodem Matrimonio, habito novo consensu? Planè, reponis. Car ergò potius per hæc verba; quàm præcedentia, dispensat Pontifex in radice Matrimonij?

Definitur. Respondetur: quia hæc verba non petunt novum consensum, ita ut legitimatio valeat, tametsi parentes vel obierint, vel nolint de novo contrahere. At verò præcedentia verba exigunt novum consensum, sinè quo non possunt perseverare. Unde si conjuges obiissent, aut nolent perseverare, habito novo consensu, nulla foret legitimatio prolis.

95. Quando cesset legitimatio prolis non secundo Matr. Eo utique modo, quo cessat legitimatio prolis, non secuto Matrimonio, quando Pontifex dispensavit in impedimento, concedens licentiam contrahendi, & prolem legitimandi. Quia (inquit Sanchez sup. n. 15.) in favorem Matrimonij, inter parentes prolis ineundi, concessit Pontifex eam legitimationem, nullatenus aliàs concessurus. Nulla enim alia ratio, justam reddens hanc legitimationem, occurrit. Ergò illa legitimatio facta per Ordinarium, vel Confessorem, pendet à Matrimonio postea ineundo, & illo non inito, cessat, quasi cessante causâ. Hæc ille.

An sufficiat ad dispensationem in radice, quod Papa legitimet Matr. & prolem. Igitur dum Pontifex dispensat in Matrimonio irrito, concedens licentiam permanendi seu perseverandi in illo, idem est ac si concederet licentiam de novo contrahendi. At verò dum legitimat Matrimonium, & prolem, declarat, se habere illud pro legitimo à sui initio; auferendo pro tunc impedimentum, quod erat. Clariùs autem id diceret, si adderet particulam: *Ex tunc.*

Et sic Aliqui putant apud Sanchez sup. n. 27. nisi eam addat, non censi dispensatum in radice Matrimonij, quod hoc verbum: *Legitimamus*, possit referri ad legitimationem, ut ex nunc, & ut ex tunc, & non sit ratio cogens, ut censetur legitimatio prout ex tunc.

96. Affirmat Sanchez. Et reverà Sanchez sup. n. 28. quàmvis oppositum doceat; tamen non videtur adducere aliquam rationem cogentem. Imò admittit illa verba non sufficere: *Legitimamus Matrimonium*, quòd non sint aperta, & possint intelligi de legitimatione, ut ex nunc; & ided oportet legitimationis quoque prolis mentionem fieri, ut vel sic (inquit) jure optimo conjectetur, voluisse Pontificem, plenissimam in Matrimonij radice legitimationem facere.

At peto ego: cur etiam hæc verba: *Legitimamus Matrimonium, & prolem*, non possent intelligi de legitimatione, ut ex nunc? Expectabo responsum.

97. Consonat Dicast. Audio dicentem Dicastillonem sup. n. 46. Videtur eo ipso quòd explicat se dispensare cum prole, ut legitima fiat, dispensare etiam in eo, quòd requiritur ut plenè sit legitima; nam, ut omittam, quòd Beneficium Principis sit amplè interpretandum, quando res patitur; etiam ex alio capite mihi videtur, prædictam prolem legitimare plenè; scilicet dispensando cum prole, & habilitando parentes ad Matrimonium, censetur

Bosco de Matrim. Pars II.

ipsam prolem naturalizare, tollendo scilicet radicem spurcitatis, & constituendo illam in statu filii naturalis; ad id enim videtur se extendere dispensatio eo ipso, quòd cum prole vult dispensare. Semel autem naturalizata prole, non est necessarium recurrere ad dispensationem in radice Matrimonij; nam per solum Matrimonium subsequens legitima fiet. Sic ille.

Ego autem, ut omittam beneficium Principis non esse amplè interpretandum, quando est contra jus, & cedere potest in præjudicium tertii, dico: *Videtur mihi*, solvitur per, *Non videtur mihi*, & si ipse dicendo: *Videtur mihi*, satis probavit hanc doctrinam, alius dicendo: *Non videtur mihi*, sat eam reprobavit. Ostendere debet Dicastillo, Pontificem dispensando cum prole & habilitando parentes ad Matrimonium, hoc ipso eam prolem naturalizare.

98. Utiatio. Nec hoc tantum, sed etiam dispensationem illam, & habilitationem, necessario intelligendam esse, ut ex tunc, & non posse intelligi, ut ex nunc. Quippè si intelligatur ut ex nunc, liquet dispensationem esse in radice spurcitatis; nam hæc radix erat impedimentum, ut ex tunc, quando proles suscepta & nata fuit. Si ergò, dicit aliquis, non tollitur istud impedimentum prout ex tunc, sed tantum prout ex nunc, jam proles, tantum naturalizatur, ut ex nunc, & ita permanit spuria, & pro tali habenda est toto tempore, ante dispensationem.

Plura de hac controversia qui voluerit, poterit invenire apud Sanch. & Dicast. Disp. jam allegatis; hæc nobis sufficient pro aliquali cognitione, si non pro omnimoda penetratione, & plena satisfactione omnium difficultatum.

Sed nunquid quæ Pontificis, eadem est ratio Episcopi, ut & ipse possit dispensare in radice Matrimonij? Solutio patebit ex sequenti Conclusionem, quæ talis est.

CONCLUSIO III.

Episcopus ordinariè non dispensat in impedimentis dirimentibus, nisi fortè in defectu pubertatis. Extraordinariè dispensat pro foro conscientia, quando impedimentum est occultum & urget gravis necessitas, neque Papa facile adiri potest, etiam ante Matrimonium contractum.

99. Clemens V. in Concilio Viennensi (8c. c. 2. de Elect. in 6.) ait: *Lex Superioris per inferiorem tolli non potest.* Atqui impedimenta dirimentia, quæ hodie extant, omnia sunt jure communi inducta, adeoque sunt leges Pontificia: ergò in ipsis nequit Episcopus dispensare ordinariè, ubi id ei specialiter à jure communi non conceditur.

PPP

Signat

Oppugnatur ab Antiquo.

98

Utiatio

99. Inferior per se non dispensat in lege Superioris per cap. n. de Elect. in 6.